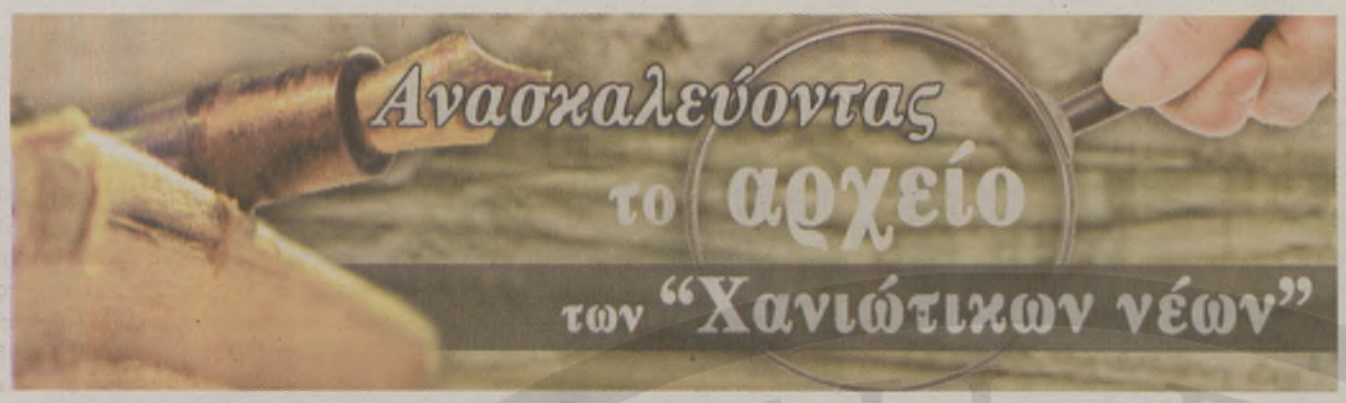

Σπουδαστες της Παιδαγωγικής Ακαδημίας «κρατώντας στα χέρια τα έργα του Καζαντζάκη

ΣΤΙΣ 5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΤΟΥ 1957

Η κηδεία του Νίκου Καζαντζάκη

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΕΥ. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ
kak_nektar@yahoo.gr

«Η κρητική γη κρατάει πια σφιχτά στην αγκαλιά της το πιο δοξασμένο της παιδί μετά το Βενιζέλο». Με αυτά τα λόγια ο νεαρός δημοσιογράφος Φρέντυ Γερμανός, ξεκινά το πολυσέλιδο αφιέρωμα που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό "ΕΙΚΟΝΕΣ" για την "επιστροφή" του Νίκου Καζαντζάκη για «πάντα στη γη που γεννήθηκε κ' εμπνεύστηκε».

Ο Φρέντυ Γερμανός βρέθηκε στο Ηράκλειο και κατέγραψε όλα όσα είδε, άκουσε, αιστάνθηκε κατά τις... ώρες που η σορός του Καζαντζάκη έφτασε στο Μεγάλο Κάστρο, εκτέθηκε σε λαϊκό προσκύνημα στη μητρόπολη του Αγίου Μηνά και τελικά οδηγήθηκε στον ιστορικό προμαχώνα του Μαρτινέγκο ***«στο πιο ψηλό σημείο του Ηρακλείου»*** απ' όπου ***«ο νεκρός συγγραφέας θα μπορή ν' αγκαλιάζη με το μάτι του ό,τι λάτρεψε πολύ στη ζωή του».***

Ο γιος της Κρήτης, όπως τιτλοφορείται και το συγκεκριμένο δημοσίευμα, έφυγε από τη ζωή ένα βράδυ ***«στις 10 και 20 ακριβώς του Σαββάτου 26 Οκτωβρίου».***

«Στην Κρήτη το θλιβερό νέο μαθεύθηκε το πρωί της Κυριακής. Ο ανεψιός του συγγραφέα κ. Νίκος Σακλαμπάνης πήρε στις 10 το πρωί ένα τηλεγράφημα της κ. Καζαντζάκη, που του ανήγγελλε το θάνατο του θείου του. Μέσα σε λίγα λεπτά το νέο απλώθηκε σ' όλο το Ηράκλειο» διαβάζουμε ενώ στο κείμενο καταγράφονται κάποιες από τις αντιδράσεις του κόσμου στο άκουσμα της είδησης: ***«Ενα γκαρσόνι έγραψε σε δεκαπεντασύλλαβους στίχους τον "Θρήνο του Κάστρου". Μια μαθήτρια εδημοσίευσε στη "Σημαία" του Ηρακλείου "Ωδή στον Καπετάν Μιχάλη"».***

Οσο για την περιρέουσα ατμόσφαιρα σε όλο το νησί, επίσης καταγράφεται: ***«Ποτέ άλλοτε, εκτός από την κηδεία του Βενιζέλου, ο λαός της Κρήτης δεν έκλαψε τόσο πολύ άνθρωπο, όσο τον Καζαντζάκη. Ηταν κάτι το απίθανο και συγκινητικό. Μαθητές 12 και 14 ετών»*** γράφει χαρακτηριστικά ο Φρέντυ Γερμανός ***«πήγαιναν ο ένας μετά τον άλλο να συλλυπηθούν τις δύο αδελφές του Καζαντζάκη στο Ηράκλειο. Εμπαιναν αθόρυβα μέσα στο μισοσκότεινο δωμάτιο, έσφιγγαν τα γεροντικά χέρια, χωρίς να λένε τίποτε, και έφευγαν με σκυμμένο το κεφάλι. Ετσι αυθόρμητα -χωρίς κανείς να τους πή τίποτε. Μπορεί να μην είχαν διαβάσει τον "Ζορμπά" ή τον "Καπετάν Μιχάλη", αλλά στις φλέβες τους έτρεχε το ίδιο ζεστό αίμα που κυλούσε και μέσα στο Θρασάκι[...]*** (σ.σ. ο μικρός γιος του Καπετάν Μιχάλη στο ομόνυμο μυθιστόρημα) ***και ένοιωθαν τώρα σαν μυστική προσταγή το χρέος τους απέναντι στο συγγραφέα...».***

Στα χέρια των βρακοφόρων το φερετρο έξω από τον Αγιο Μηνά.

Η πομπή σε κεντρικό δρόμο του Ηρακλείου και οι σημαίες μεσίστιες...

Οπως καταγράφηκε στο περιοδικό "Εικόνες" από τον 23χρονο τότε δημοσιογράφο Φρέντυ Γερμανό

Να σημειωθεί ότι η σορός του Καζαντζάκη μετά από πολλές... περιπέτειες έφθασε το απόγευμα της Δευτέρας 4 Νοεμβρίου αεροπορικώς από την Αθήνα στο αεροδρόμιο Ηρακλείου και στις 11 το πρωί της Τρίτης 5 Νοεμβρίου έγινε η κηδεία.

Αναφερόμενος στο μεγάλο πλήθος που ***«ξεκύθηκε το πρωί της Τρίτης στους δρόμους τού Κάστρου για να ξεπροβοδίση τον νεκρό συγγραφέα»*** ο Φρ. Γερμανός σημειώνει μεταξύ άλλων ***«θα πρέπει να ήσαν γύρω στις 15.000 άνθρωποι, χωρίς να υπολογίσουμε όλους εκείνους που είχαν στοιβαχθή στα μπαλκόνια και στις ταράτσες κ' εκείνους που είχαν σκαρφαλώσει στα δένδρα και στους ηλεκτρικούς στύλους».***

Εξάλλου, θέλοντας να μεταφέρει την ατμόσφαιρα που επικρατούσε γράφει: ***«[...] εκείνο που είχε περισσότερη σημασία και από τους αριθμούς ήταν ο σπαραγμός του πλήθους. Αυτό είναι κάτι που δεν μπορείς να το δώσης ούτε με αριθμούς ούτε με λόγια».***

Εκεί στο στο πιο ψηλό σημείο του Ηρακλείου έθαψαν το νεκρό σώμα του Νίκου Καζαντζάκη.

Αξίζει ακόμη να κάνουμε μνεία στη μεγάλη πομπή που δημιουργήθηκε η οποία απαρτιζόταν ***«από Κρητικούς λεβέντες, με μαύρες βράκες και κεφαλομάντηλα»*** οι οποίοι πλαισίωναν το φέρετρο ενώ ***«προηγείτο η φιλαρμονική του Δήμου Ηρακλείου, ανακρούωντας το πένθιμο εμβατήριο που είχε παιχθή για πρώτη και μοναδική φορά στην κηδεία του Βενιζέλου[...] έργο του συμμαθητού και στενού φίλου του Νίκου Καζαντζάκη κ. Γ. Ντενηβασίλη».***

Πολύ ενδιαφέρον εξάλλου παρουσιάζει η αναφορά σε μια ομάδα σπουδαστών της Παιδαγωγικής Ακαδημίας που ακολουθούσε της φιλαρμονικής ***«κρατώντας στα χέρια τα έργα που δόξασαν σε όλο τον κόσμο την Κρήτη και τον Καζαντζάκη, την "Οδύσσεια", τον "Καπετάν Μιχάλη", τον "Ζορμπά", τον "Χριστό"...».***

Τέλος, και η περιγραφή της ταφής είναι εξίσου ενδιαφέρουσα: ***«Ο ήλιος έκαιγε και το γρασίδι που σκαρφάλωνε στο λόφο έλαμπε καταπράσινο. Γύρω ωρθώνονταν τα λασηθιώτικα βουνά και ο Γιούχτας, το θεόμορφο βουνό[...] Στο βάθος η θάλασσα της Κρήτης, λουλακιά, τρυφερή, απέραντη. Εκεί στο σημείο αυτό έθαψαν το νεκρό σώμα του Νίκου Καζαντζάκη[...]. Την ώρα που το φέρετρο κατέβαινε αργά στον τάφο, κρατημένο από λεβέντικα κρητικά χέρια, ένας θρήνος ξέσπασε στο πλήθος που λες και ανέβαινε προς τον ουρανό. Λες κ' είχε πέσει η μαρμαροκολώνα που στήριζε το νησί -κι ο αχός της είχε ακουστή σ' ολόκληρη την Κρήτη. Και θυμάμαι εκείνη την κρίσιμη στιγμή που ετοιμάζονταν να σκεπάσουν τον τάφο -μια στιγμή πνιχτή, γεμάτο βουβό, αβάσταχτο πόνο-, τον καπετάν Μανούσακα, τον λεβέντη Χανιώτη, που λες και ξεπήδησε μέσα από τις σελίδες του "Καπετάν Μιχάλη". Τον θυμάμαι να στέκεται στην πρώτη σειρά, ανάμεσα στη γυναίκα και στις αδελφές του Καζαντζάκη, ολόισιος σαν κυπαρίσσι, να αναποδογυρίζη επάνω από τον τάφο μια μικρή λύκηθο και να ρίχνη μέσα λίγο χώμα, ψιθυρίζοντας:*** *- Λίγο χώμα από τα χανιώτικα βουνά, για να σου κρατά συντροφιά. Ησουνα καλός Κρητικός, άνθρωπος δικός μας, ένα κομμάτι από τη σάρκα μας. Η μάνα Κρήτη είναι περήφανη για σένα Νίκο Καζαντζάκη [...] Αλήθεια -αν η Κρήτη ήταν περήφανη γι' αυτόν, τι άλλο περισσότερο μπορούσε να ποθήση ένας Κρητικός σαν τον Καζαντζάκη...».***

Σημ. *Οι φωτ. είναι από το Αρχείο των "Χ.Ν." εκτός αυτής με τον καπετάν Μανούσακα που προέρχεται από το περιοδικό "Εικόνες".*